

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ

1929

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ', ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", ΟΔΟΣ — ΣΤΑΔΙΟΥ, 50
ΑΘΗΝΑΙ

ἐμπρός μου τὴν μορφήν κάποιου καθήκοντος. Πῶς ν' ἀρνηθῶ πλέον ; Ἄρχισα γὰρ σκέπτομαι κατὰ ποῖον τρόπον θὰ ἤμπορουσα νὰ ὑπηρετήσω μίαν εὐγενῆ πρόθεσιν καὶ μίαν πρακτικὴν ἰδέαν. Ὅτι ἤθελαν, ἐπὶ τέλους, ἀπὸ τὴν συμβολὴν μου — τὴν συμβολὴν ἐνός Ἑλλήνος συγγραφέως — οἱ καλοὶ καὶ προσδευτικοὶ κῆρσοι ἦτο νὰ τοὺς βοηθήσω, ὥστε μὴ ἑλληνικὴ ταινία νὰ γίνῃ, πράγματι, ἑλληνικὴ. Καὶ ἀπεφάσισα νὰ δοκιμάσω. Ὑπετάχθην μοιραίως — μήπως ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ διαφορετικὰ ; — μέχρις ὁρίου, εἰς ὅλας τὰς συμβατικὰς ἀπαιτήσεις τῆς κινηματογραφικῆς τέχνης, ἐδέχθην, ὅτι τοῦτο δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἔτσι καὶ ὅτι τοῦτο πρέπει νὰ γίνῃ διαφορετικὰ. Ἐκαμα θυσίας καὶ παραχωρήσεις, ἔγραψα, τέλος, ἕνα σενάριον κινηματογράφου, ὅπως δὲν θὰ ἔγραφα ἕνα μυθιστόρημα, ἕνα διήγημα ἢ ἕνα θεατρικὸν ἔργον. Καὶ ἐγεννήθη ἡ « Ἀστέρω », μὲ τὸ φωτογενές τῆς ὄνομα.

Ἐκράτησα, ὅμως, καὶ κάτι τι γιὰ τὸν ἑαυτὸν μου. Ἐν μέσῳ ὑποχωρήσεων καὶ παραχωρήσεων πρὸς μίαν τέχνην συμβατικὴν, ἢ σταθερὰ μου φροντίς, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ὑπῆρξε, πρῶτον : τὰ πρόσωπα τοῦ

κινηματοδράματος — γιὰ τὸ περιβάλλον ὑπῆρχεν ἡ ἐγγύτης τοῦ φακοῦ, διευθυνομένου ἀπὸ δεξιόν, πεπειραμένον καὶ καλαισθητὸν ἐμπειροτέχνην — νὰ εἶναι Ἑλληνες, νὰ αἰσθάνωνται ἑλληνικὰ, νὰ φέρονται ἑλληνικὰ, νὰ ὁμιλοῦν ἑλληνικὰ καὶ νὰ ἐρωτεύωνται ἀκόμη — ὁ μέγας σκόπελος τῆς ὀθόνης — ἑλληνικὰ. Καὶ δεύτερον : κινούμενος μέσα εἰς ἕνα περιβάλλον ἀνθρώπων τοῦ βουνοῦ, ν' ἀποφύγω τὴν χυδαιότητα, πρὸς τὴν ὁποίαν θὰ ἦτο μέγας κίνδυνος νὰ ἐξολισθησῇ κανεὶς. Ν' ἀποφύγω τὴν χυδαιότητα, ὅχι ἐξευγενίζων, μὲ πλαστὰ μέσα, πρόσωπα καὶ πράγματα, ἀλλὰ φανερόνων, ἀπὸ τὰ βάθη τῶν ψυχῶν, ἕνα πραγματικὸν ἱπποτισμόν, τὸν ἴδιον ἑλληνικὸν ἱπποτισμόν, ποὺ ἔλαβε τὸ λαμπρότερόν του φανέρωμα εἰς τὰ δημοτικὰ μας τραγούδια.

Ἄν καὶ τοῦτο μόνον ἐπέτυχα — καὶ ἡ παρὰ πᾶσαν προκατάληψιν πανηγυρικὴ, κυριολεκτικῶς, ὑποδοχὴ, ποὺ ἔλαβεν ἡ « Ἀστέρω » ἀπὸ τὸ δύσκολον ἀθηναϊκὸν κοινὸν ὄλων τῶν τάξεων, μὲ πείθει, ὅτι τὸ ἐπέτυχα ὅπωςδῆποτε — μοῦ εἶναι ἀρκετὸς λόγος νὰ μὴ μετανόησω δι' ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν ἔλαβα — τὸ ὁμολογῶ — μὲ πολλοὺς δισταγμούς.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Ἡ Ἑλλάς

Εἰς τὴν σύγχρονον Γερμανικὴν Φιλολογίαν

Ἡ σύγχρονος γερμανικὴ φιλολογία δὲν παύει ν' ἀσχολῆται μὲ τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα. Πολλὰ εἶναι τὰ βιβλία καὶ συχνές οἱ μελέτες ποὺ ἀφιερώνονται εἰς τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ὄλων τῶν ἐποχῶν ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι σήμερον. Εἶναι ἄλλως τε εἰς ὄλους γνωστὸν ὅτι ὁ θαυμασμὸς τῶν σοφῶν Γερμανῶν πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν πνεῦμα εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα γνωρίσματα τῆς διαπαιδαγωγήσεως ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐστηρίχθη καὶ στηρίζεται ἡ περίφημος γερμανικὴ **κουλτούρα**. Ἡ γερμανικὴ μάλιστα ἀρχαιολογία πηγαίνει ἀκόμη μακρότερα διὰ ν' ἀνεύρῃ τὰς ρίζας καὶ τὰς πηγὰς τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Συναγωνίζεται ἀκατάπαυστα πρὸς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ τοὺς Γάλλους ἀρχαιολόγους καὶ ἱστορικούς, καὶ ἐν μέρει τοὺς ὑπερέβη ὅσον ἀφορᾷ

εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας ἐπὶ τοῦ προϊστορικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐξ ἀφορμῆς βέβαια τῶν μεγάλων ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων τῶν τελευταίων χρόνων Κνωσσοῦ, τῆς Ἴριυνθος, τῆς Καδμείας καὶ τῆν ἄλλων ἑλληνικῶν χωρῶν. Ἀπὸ τοῦ Δαίρπεφελδ καὶ τοῦ Κάρρο, (παραλείποντες τὸν παγκοσμίου φήμης ἐξερευνητὴν τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Τροίας ἀείμνηστον Σλήμαν), τοῦ Μπέλοχ καὶ τοῦ Πέλμαν, τοῦ Μέγνερ καὶ τοῦ Λεονάρδ μέχρι τῶν νεωτέρων ἀρχαιολόγων καὶ ἱστορικῶν, ὅλοι, ποῖος ὀλίγον ποῖος πολὺ, κατέγειναν καὶ καταγίνονται οἱ ζῶντες, μὲ θέματα τῆς προϊστορικῆς καὶ ἱστορικῆς Ἑλλάδος, καὶ δὲν περνᾷ μῆνας ποὺ νὰ μὴ ἐκδίδεται καὶ ἕνα ἢ περισσότερα βιβλία Γερμανῶν ἀρχαιολόγων προσπαθούντων νὰ λύσουν τὰ μεγάλα προβλήματα ποὺ παρουσίασαν καὶ παρουσιάζουν

κάθε ἡμέραν τὰ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα τῶν τελευταίων χρόνων.

Πῶς κρίνονται τὰ βιβλία αὐτὰ τ' ἀφιερωμένα εἰς τὴν Ἑλλάδα ὄχι ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς τεχνοκρίτας, εἶναι θέμα ἐνδιαφέρον ὅλους τοὺς Ἕλληνας, καὶ διὰ τοῦτο θὰ προσπαθήσωμεν νὰ συνοψίζωμεν τὰς κρίσεις τῶν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὰς στήλας τῆς «Νέας Ἑστίας», ἐκφέροντες ἐνίοτε καὶ τὰς ἰδικὰς μας.

***

Ἀρχίζομεν σήμερον ἀπὸ ἑνα βιβλίον τῆς Γερμανοελετιδος Μαρίας Βάζερ ποὺ φέρει τὸν τίτλον «*Ἱερὰ ὁδὸς*». Εἰς τὸ βιβλιαράκι αὐτὸ ποὺ ἐξεδόθη εἰς τὴν Στουτγάρτην. ἡ Βάζερ θεωρεῖ τὴν Ἑλλάδα, κατὰ τὴν φράσιν ἐνὸς Γερμανοῦ κριτικοῦ, «ὡς ἀνθρώπινον καὶ θεῖον, γήϊνον καὶ αἰώνιον Μυστήριον. Τὸ πνεῦμα τῆς εἶναι ἐλευσινιακὰ ἐμπνευσμένον καὶ ἔτσι βλέπει τὴν Ὁδὸν πρὸς τὴν ἀγιότητα τῆς ὑπάρξεως διὰ τῆς Ἑλλάδος : εἰς τοὺς λόγους τῶν Ἑλλήνων τοῦ Ὀμήρου, εἰς τὸ δαιμόνιον τῆς ψυχῆς των, εἰς τὴν ὠραιότητα τοῦ παραστήματος, εἰς τὴν αἰωनीαν μορφήν. Τὸ αἰσθάνεται βαθειὰ μέχρι τῶν ἐνδομύχων τῆς. Τὸ πνεῦμα τοῦ Μυστηρίου εἶναι ἡ ἀναγέννησις ἀπὸ τὴν αἰωनीαν πηγὴν τῆς ζωῆς, ἀπὸ τὰ σκοτεινὰ βάθη τοῦ Ἄγνωστου, μέσα εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ φωτός. Καὶ ὁ σκοπὸς τῆς Ἱερᾶς Ὁδοῦ εἶναι : Διὰ τῆς ἀναρχίας εἰς τὸν Νόμον».

Ἔτσι χαρακτηρίζεται τὸ βιβλίον τῆς κ. Βάζερ, τὸ ὁποῖον ἐπροκάλεσε ζωηρὰν ἐντύπωσιν εἰς ὅλους τοὺς ξένους ἑλληνιστάς. Ἀλλὰ πολὺ ζωηρότερον ἐκίνησε τὸ ἐνδιαφέρον ἐν ἄλλο βιβλίον τοῦ Ι. Ο. Πλάσμαν περὶ «*τῶν ἀρχαιοελληνικῶν μυστικῶν ᾠδῶν τοῦ Ὀρφέως*», ὡς ὀνομάζει ὁ συγγραφεὺς τοὺς ἑκστατικούς κα' διονυσιακὰ ὀργιαστικούς ἐκείνους Ὀρφικούς Ὕμνους ποὺ ὀδηγοῦν βαθειὰ εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀρχαίων μύθων καὶ μυστηρίων. Ὁ Πλάσμαν ἔχει ζωηρὸν ποιητικὸν τάλαντον καὶ ἀπέδωκεν εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν Ὕμνων ὄλην τὴν ποίησιν τοῦ ἀρχαίου κειμένου. Ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ βιβλίου περιέχει παρατηρήσεις πολλῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων καὶ μεταχειρίζεται πλαστικωτάτας εἰκόνᾳς διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς γνώμας του.

Ἐκθειάζεται ἐπίσης ὑπὸ τῶν κριτικῶν μία μετάφρασις τοῦ Ἡροδότου ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου Μπράουν, καὶ ὡς ἐκδοσις καὶ ὡς πιστὴ ἀπόδοσις τοῦ κειμένου τοῦ Πατρὸς τῆς Ἱστορίας. Ἀλλὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἰδιαίτερος ἀσχολοῦνται οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ θρησκευτικῶν ἀπόψεων μὲ τὸν Πλάτωνα. Ἀξιόλογος θεωρεῖται μία νέα μετάφρασις τοῦ «*Συμποσίου*» τοῦ Πλάτωνος ὑπὸ τοῦ Φράντς Μπόλλ. Εἰς τρίτην ἤδη ἐκδοσιν ὁ Ἐρνέστος Χορνέφφερ ἐξεπόνησε τὴν κατὰ τὸ 1920 ἐκδοθεῖσαν μελέτην του «*Ὁ Πλατωνισμὸς καὶ τὸ παρόν*», διὰ τῆς ὁποίας ἀποδεικνύει τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς Μεταφυσικῆς. Διὰ τῆς μελέτης του ἐπιδιώκει, ἀπὸ βαθυτέρας θρησκευτικῆς ἐνότητος μὲ τὴν ἀρχαιότητα, τὴν δημιουργίαν μιᾶς θεωρίας περὶ τοῦ κόσμου, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ μόνον δύναται νὰ προκύψῃ *ἐξυγίανσις*. Διὰ ταύτης δικαιώνει ὁ Χορνέφφερ τὴν ἐξέλιξιν. Μόνον διὰ τοῦ πνεύματος εἶναι δυνατόν ὁ ὕλικὸς κόσμος τοῦ ἀνθρώπου νὰ φθάσῃ εἰς μακαριότητα. Εὐρισκόμεθα ἀκόμη εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐξελίξεως, καὶ διὰ τοῦτο ἡ μελέτη τοῦ Χορνέφφερ, τώρα εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνιδέου καὶ ἐχθρικῆς πρὸς τὰς ἰδέας πράξεως, εἶναι ἀπαραίτητος ἐναντίον τῆς ἀκαθορίστου Φιλοσοφίας, ἡ ὁποία καταγίνεται εἰς σχολαστικότητα. Ὁ Χορνέφφερ ὑποδεικνύει τὴν ὁδόν, ὅπως διὰ τοῦ πλατωνικοῦ δυνατισμοῦ καὶ ὄχι διὰ τοῦ μονισμοῦ τῆς Σκέψεως, εἰσέλθωμεν πάλιν εἰς τὸν πραγματικὸν πολιτισμὸν, τὴν κουλτούρ.

Ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως, ἀλλὰ στοιχειωδέστερον ἐπιλαμβάνεται τοῦ ζητήματος ἄλλος Γερμανὸς συγγραφεὺς ὁ Χέρμανν Κοϋττερ διὰ τοῦ θαυμασίου βιβλίου του «*ὁ Πλάτων καὶ ἡμεῖς*» ἐκδοθέντος εἰς τὸ Μόναχον. Τὸ βιβλίον αὐτὸ Γερμανὸς κριτικὸς χαρακτηρίζει μὲ τὰς λέξεις : «Ἀπὸ τὴν ζωὴν, διὰ τὴν ζωὴν, καὶ ὄχι διὰ τὸ Πανεπιστήμιον καὶ τὰ Σχολεῖα καὶ τὴν Ἐπιστήμην». Ὁ Κοϋττερ προσανατολίζει τὸν ἀναγνώστην διὰ τοῦ Πλάτωνος μὲ τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ Ἀπίρου καὶ τοῦ Ἀπολύτου καὶ τὰ διαιρεῖ εἰς τέσσαρα κεφάλαια : Αὐγή, Ἡμέρα, Ὁραὶ Ἔργασίας καὶ Ἑσπέρα. Τὸ βιβλίον ἐμπνέεται ἀπὸ χριστιανικὸν πνεῦμα.

Τὴν «*Αὐτοβιογραφίαν τοῦ Πλάτωνος*» ἐξέδωκε νεωστὶ ἄλλος Γερμανὸς, ὁ Χ. Γκόμπεντ, εἰς τὴν Βιέννην, συγκεντρώσας εἰς μι-

κρὸν βιβλίον τὰς περὶ αὐτοῦ διαλέξεις του.

Πολὸν ἐκθειάζεται καὶ μία νέα ἐκδοσις εἰς τὴν γερμανικὴν τοῦ γνωστοῦ ἐπικολυρικοῦ εἰδυλλίου «Δάφνης καὶ Χλόης», τὸ ὅποιον ὡς γνωστὸν ἔγραψεν ὁ σοφιστὴς Λόγγος μεταξὺ τῆς 4ης καὶ 5ης ἑκατονταετηρίδας. Τὸ ἀρχαῖον κείμενον εἶχε μεταφράσει εἰς τὴν γερμανικὴν ὁ σύγχρονος τοῦ Γκαίτε Φρειδερίκος Ἰακώβου καὶ τὸ εἶχεν ἀφιερῶσαι εἰς τὸν Δοῦκα τῆς Βαυαρίας. Ἦδη τὸ ἐξέδωκεν ὁ Ἄλεξ φὸν Κλάιχεν-Ρούσδουρμ μετ' εἰσαγωγὴν καὶ ὀκτώ ἐγχρώμους λιθογραφικὰς εἰκόνας καὶ θεωρεῖται ὡς μία ἀπὸ τὰς πλέον ἐπιτυχημένας καλλιτεχνικὰς ἐκδόσεις.

Δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν καὶ τὴν νέαν ἐκδοσιν τῆς «**Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου**» ὑπὸ τοῦ Ρόμαν Βέρνερ, καὶ τὴν «**Ζωὴν τοῦ Ἁγίου Πορφυρίου**, ἀρχιεπισκόπου Γαζής», γραφείσαν ὑπὸ τοῦ διακόνου Μάρκου καὶ μεταφρασθεῖσαν ἤδη ὑπὸ τοῦ Γκεώργ Ρόντε, καθὼς καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Φρίτς Βέκε «**Ἱστορίαν τοῦ χοροῦ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα**» εἰς μεγάλον τόμον μετὰ πολλὰς εἰκόνας. Ἀξιοσημείωτοι εἶναι καὶ αἱ «**Ἀρχαὶ τῆς ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς**» ὑπὸ τοῦ Ἑρνέστου Πφούλ, καὶ ἕνα σπουδαιότατον βιβλίον τοῦ Βίλχελμ Βόρριγκερ ἐπιγραφόμενον «**Ἑλληνισμὸς καὶ Γοτθικὴ**». Δι' αὐτοῦ ὁ συγγραφεὺς ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐξέλιξις τῆς Καλλιτεχνίας δὲν εἶναι διάδοχος τοῦ ἑλληνικοῦ Κλασικισμοῦ, οὔτε τῆς Ρωμαϊκῆς τέχνης, οὔτε τῆς Ἀναγεννήσεως, ἀλλὰ εἶναι κοσμοϊστορικὴ. «Ἡ κοσμοκρατορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ» συμπεριέλαβε τὴν καλλιτεχνίαν ὅλου τοῦ κόσμου! Καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἑλληνικὸν δημιουργικὸν αἶσθημα τῆς Τέχνης ὑπερέχει κατὰ πολὺ τοῦ Λατινικοῦ.

* *

Ἀφορμὴν εἰς νέας μελέτας περὶ τοῦ Ὀμήρου ἔδωκεν ἡ πρὸ δύο ἐτῶν ἐκδοθεῖσα «**Ὀδύσεια**» ὑπὸ τοῦ Δαϊρπελδ. Οὕτως, ὁ διάσημος Βιλαμόβιτς - Μέλλενδορφ ἐξέδωκε νεωστὶ τὴν πρὸ 40 ἐτῶν μελέτην του περὶ τῆς Ὀδυσσεΐας ὑπὸ τοὺς νέους τίτλους «**Νεαὶ ὁμηρικαὶ ἔρευναι: περὶ τῆς παλινοσστήσεως τοῦ Ὀδυσσεῶς**». ἐκ τῶν ὁποίων τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον προκαλοῦν τὸ 11ον καὶ 12ον κεφάλαιον: «Ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας» καὶ «Ἡ Ὀδύσεια καὶ ὁ Ὀμηρος», διὰ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύει, ἐφ' ὅσον

εἶναι δυνατόν, τὴν προέλευσιν, τὴν συγγραφὴν καὶ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν τῆς Ὀδυσσεΐας, ἐμμέσως ἀντικρούων τὰς γνωστὰς γνώμας τοῦ Δαϊρπελδ.

Τοῦ ἰδίου Βιλαμόβιτς ἐξεδόθησαν αἱ «**Ἀναμνήσεις**» ὑπὸ τοῦ ἐν Λειψία Κ. Κέλερ, καὶ ἡ «**Κουλτοὺρ τοῦ παρόντος**», διὰ τῆς ὁποίας ρίπτει βλέμμα μόνον ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς Φιλολογίας, χωρὶς νὰ ἐπεκτείνεται εἰς τὴν γενικὴν αὐτῆς ἱστορίαν. Τοῦτον ἀνεπλήρωσεν ὁμοῦς ἄλλος Γερμανὸς καθηγητὴς τῆς Φράϊμπουργ, ὁ Βόλφ Ἄλυ, συγγραφεὺς ἐν εἴδει φιλολογικοῦ Λεξικοῦ τὴν «**Ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς Φιλολογίας**» ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι τοῦ 350 μ. Χ.

Ἐκπληξιν ἐπροκάλεσεν εἰς τοὺς φιλολογικοὺς κύκλους τῆς Γερμανίας ἡ μετάφρασις ὑπὸ τοῦ Θασσίου φὸν Σέφφερ τῶν «**Διονυσιακῶν**» τοῦ Νόννου εἰς θαυμασίαν πολυτελεῖ ἐκδοσιν τοῦ ἐν Μονάχῳ οἴκου Μπροϋκμαν. Ὁ Νόννος, ὡς γνωστὸν, ἐχαρκτηρίζετο ὡς «ἅγιος», κατήγετο ἐξ Αἰγύπτου καὶ ἐποίησε τὸ ἔπος του εἰς 48 ἄσμητα, γενόμενος ἐνδοξος, διότι κατώρθωσε νὰ συμπεριλάβῃ εἰς αὐτὸ πλῆθος μύθων, θρύλων καὶ παραδόσεων τῆς ἀρχαιότητος καὶ νὰ τὸ διανήσῃ μετὰ τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν τῶν Μυστηρίων, μετὰ τὴν Χαλδαϊκὴν ἀστρολογίαν καὶ μετὰ πολλὰς ἄλλας θρησκευτικὰς δοξασίας, αἱ ὁποῖαι διεσώζοντο ἐκ κόμης ζωηρὰ κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς Ἀλεξανδρείας, ὅτε ἐζῆδ Νόννος. Ὁ Σέφφερ ἐξέδωκεν ἤδη τὰς 24 ᾠδὰς καὶ βραδύτερον θὰ ἐκδώσῃ καὶ τὰς ἄλλας 24. Τὸ ἔπος τὸ πρῶτον ἤδη μεταφράζεται ὁλόκληρον εἰς τὴν γερμανικὴν. Ὁ Σέφφερ εἰς τὴν εἰσαγωγὴν του χαρκτηρίζει τὸ ἔπος, ὅπερ, ὡς γνωστὸν, περιγράφει τὴν ζωὴν καὶ τὰς πράξεις τοῦ Διονύσου καὶ ἰδιαίτερος τὴν μέχρις Ἰνδιῶν ἐκστρατείαν του, ὡς «θησαυρὸν μεταφυσικῶν παραστάσεων κοσμοαστρικοῦ εἶδους» καὶ μάλιστα κατὰ τὰς καλλιτέρας καὶ δι' ἡμᾶς ἀπολεσθείσας πηγὰς.

* *

Καὶ τώρα, μετὰ τὰ περὶ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος γερμανικὰ βιβλία, ἃς ἐθωμεν εἰς τὰ περὶ τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος.

Πρώτης τάξεως ἐκδοσις εἶναι τὸ «**Ταξείδιον εἰς τὸ Αἶγαῖον**» τοῦ Χάνς Μπέργκερ μετὰ 53 θαυμασίας εἰκόνας τοῦ Γκό-

χαν Τράουτμαν. Περιγράφει τὰς Κυκλάδας, μὴ παραλείπων οὐδὲ τὸ πανηγύρι τῆς Εὐαγγελιστρίας εἰς τὴν Τήνον, τὴν Σύρον, τὴν Σαντορίνην καὶ φθάνει εἰς «τὸ Κράτος τοῦ Μίνωος» τὴν Κρήτην, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰς Ἀθήνας, μὲ λαμπρὰς ἐντυπώσεις καὶ ἀλάνθαστον παρατηρητικότητά.

Ἄλλος Γερμανὸς, ὁ Κάρολος Μπούρχαρτ, ἐξέδωκε τὸ «Μικρασιατικὸν ταξείδι». Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Προύσσαν· ἐφθασεν εἰς τὴν Ἀγκυραν, ἐκεῖθεν εἰς τὴν Καισάρειαν, τὸ Ἰκόνιον καὶ τὰ Ἄδανα καὶ μέσῃ Σμύρνης ἐπανήλθεν εἰς τὴν πατρίδα του. Τὸ βιβλίον εἶναι γραμμένον μὲ πνεῦμα χωρίζον τὴν Ἑλλάδα τῆς Ἀνατολῆς. Τὸ εἶδος τῆς ζωῆς εἰς τὴν Ἀνατολήν δὲν ἔχει πλέον τίποτε τὸ κοινὸν μὲ τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Καὶ ὅμως, λέγει κάποιος Γερμανὸς κρίνων τὸ βιβλίον, εἶναι πάντοτε πατρίδα μας! Καὶ ἐρωτᾷ: Δὲν ζῆ μαζί μας κυρίως ἡ Μικρὰ Ἀσία διὰ τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὀμήρου; Εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν τοῦ φιλαλήθους Γερμανοῦ ὡς ἀπαντήσουν ἐκεῖνοι ποὺ φαντάζονται ὅτι θὰ παύσῃ ὁ Ἑλληνισμὸς νὰ σκέπτεται τὴν Μικρὰν Ἀσίαν...

Ἄλλο βιβλίον σπουδαῖον περὶ τοῦ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ, συνυφασμένον ὅμως μὲ τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν πνεῦμα, εἶναι τὰ «Ἑλληνικὰ ταξείδια», ποὺ ἐξέδωκαν οἱ κ.κ. Φράντζ Σπούνδα καὶ Παῦλος Χαλλγκάρτεν. Ἀλλά, προτοῦ γράψωμεν περὶ αὐτοῦ, θὰ ἦτο παράλειψις, εἰάν δὲν ἀναφέρομεν τὴν μετάφρασιν τῆς «Κερένιας Κούκλας» τοῦ Χρηστομάνου ὑπὸ τοῦ Α. Στάινμετς καὶ τὴν μελέτην αὐτοῦ περὶ τοῦ παρ' ἡμῖν γλωσσικοῦ ζητήματος.

Περὶ τοῦ Σπούνδα ὅμως πρέπει νὰ γράψωμεν πολλὰ, διότι ἔγινε πλέον γνωστὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Ἀγίου Ὄρους Ἀθῶ» μὲ τὰς 40 εἰκόνας του, τὸ ὅποῖον Γερμανὸς κριτικὸς θεωρεῖ «ὡς ἕνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα βιβλία ποὺ ἠμποροῦσε νὰ χαρίσῃ ἡ χριστιανικὴ Ἑλλάς». Τίποτε δὲν εὕρισκει ὁ Σπούνδα εἰς

τὰ Ἄγ. Ὄρος ποὺ νὰ τὸ συνδέῃ μὲ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, διότι εἶναι καθαρῶς βυζαντινόν. Αὐτὸ τὸ λέγει ὁ Σπούνδα, διότι εἶναι βαθὺς ἑλληνολάτρης, δηλ. ἀγαπᾷ περισσότερο τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἂν δὲν ἦτο ξένος, θὰ ἐλέγομεν ὅτι πάσχει ἀπὸ προγονοπληξίαν! Καὶ θὰ τὸ ἴδωμεν εὐθὺς ἀμέσως ἀπὸ τὰς ποιητικὰς του ἐμπνεύσεις. Ἀλλὰ πρὸ τούτου ὡς τὸν παρακολουθήσωμεν εἰς τὰ ταξείδια του.

Μετὰ τὸν Ἀθῶ μεταβαίνει εἰς τὴν Ρόδον, ὅπου τὸ βλέμμα του δικαιοτάτα δὲν βλέπει τοὺς Ἰταλοὺς, ἀλλὰ μόνον 40 χιλ. Ἕλληνας, Ἑβραίους καὶ Τούρκους, καὶ γνωρίζει τὴν ἱστορίαν τῆς ἀπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν προϊστορικῶν Δωριέων μέχρι τῶν Ἰπποτῶν Ἰωαννιτῶν τοῦ 1309 καὶ 1593, καθὼς καὶ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Ν. ΛΥΤΡΑΣ

ΤΟ ΓΑΪΔΟΥΡΑΚΙ

τὴν κυριαρχίαν τῶν Τούρκων καὶ τὴν μετα-
νάστευσιν τῶν ἐξ Ἰσπανίας Ἑβραίων. Περὶ
τῶν Ἱταλῶν οὐδὲ λέξις. Διὰ τὴν τάχα ἡ φι-
λολογία δὲν πρέπει νὰ κἀμνη πολιτικὴν!

Ὁ φίλος του Καλλιμάχου ἀπ' ἐτέ-
ρου περισυνέλεξεν εἰς ἑσθίαν συλλογὴν τὰ
«**Παραμύθια καὶ παροιμίας τῶν νή-
σων**» μὲ πρόλογον τοῦ Χέλμουτ φὸν Στάι-
νεν καὶ θαυμασίαν ὁδογραφίαν τῆς Μαρίας
Ἐλισάβετ Βρέντε, καὶ τοιοῦτοτρόπως εἶδε
τὸ φῶς τὸ καλλιτεχνικώτατον περὶ ἑλλη-
νικῶν χωρῶν βιβλίον ποῦ ἐξεδόθη ἐσχάτως
εἰς τὴν Γερμανίαν.

Ἄλλὰ δὲν πρέπει νὰ κλείσουν αἱ σημειώ-
σεις αὐταὶ περὶ τῆς ἀναφερομένης εἰς ἑλλη-
νικὰ πράγματα γερμανικῆς φιλολογίας, ἂν
δὲν εἴπωμεν καὶ ἰδιαιτέρως ὀλίγας λέξεις διὰ
τὸ ποιητικὸν ἔργον τοῦ κ. Σπούνδα, τοῦ ὁ-
ποίου τὰ τελευταῖα «**Εἴκοσι Ἐλευσινιακά
σονέττα**», δημοσιευθέντα εἰς τὰς «Ἔσπε-
ρας» τοῦ Βερολίνου καὶ ἐμπνευσμένα ὅλα ἀπὸ τὸ
ταξείδι του εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶναι γεμάτα
ἀπὸ εἰκόνας καὶ μύθους τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύ-
ματος, πλούσια εἰς ρυθμὸν καὶ ἰδέας. Ἀπὸ
τοὺς τίτλους των καὶ μόνον δύναται ὁ ἀνα-
γνώστης νὰ ἐννοήσῃ πόσῃν λυτρίαν αἰσθη-

νεται ὁ ποιητὴς πρὸς τὴν χώραν μας, ἀπὸ
τὴν ὁποίαν ἐδανείσθη καὶ αὐτὸν τὸν τίτλον
τῶν δεκατετραστίχων του, τὰ ὁποῖα διαιρεῖ
εἰς δύο μέρη. Τὸ πρῶτον τιτλοφορεῖ: «Θεοί,
μῦθοι καὶ εὐλογημένοι τόποι» καὶ τὸ δεῦτε-
ρον: «Προορισμὸς καὶ ἀναγνώρισις». Ἴδου
καὶ οἱ τίτλοι τῶν χαριτωμένων αὐτῶν σονέτ-
των: Μῦθοι, Οἱ θεοί, Τίρυνς, Φωτιῆς διὰ τὸ
Ἄργος, Στὸ Ἀρχιπέλαγος, Ματιὰ ἀπὸ τὴν
Ἀκροκόρινθον, Ἐπιστροφή στὴν στάνη, Ὀ-
λυμπία, Στὴν Παντάνασσα τοῦ Μιστρά, Ὁ
δρόμος στοὺς Δελφούς, Ἡ Κασταλιὰ πηγὴ,
Ματιὰ ἀπὸ τὸν Παρνασσό, Ἑρμῆς τρισμέγι-
στος, Ἐρεχθεῖον, Ἐλευσίς, Κολῶνες στὴν
Αἴγινα, Ἀποχαιρετισμὸς στὴν Ἀθήνα, Ἁ-
γίος Γεώργιος (τῆς Θεσσαλονίκης) κλπ.

Ὁ ἀποχαιρετισμὸς τοῦ στὰς Ἀθήνας εἶναι
γεμάτος μελαγχολίαν, ὅπως μελαγχολικὸν
βλέπει καὶ τὸν μενεξεδένιο βράχον τῆς Ἀκρο-
πόλεως, ποῦ τὸ ρεῦμα τοῦ φωτός της μπαί-
νει βαθεῖα στὸ αἷμα του καὶ τὸν γεμίζει: ἄλ-
λη μιὰ φορά ἀπὸ καλλιτεχνικὴν ἡδονὴν.

Ὡς δαίγμα τῆς ποιήσεώς του παραθέτομεν
μίαν ἀτελεῖ καὶ πρόχειρον μετάφρασιν τοῦ
σονέττου πρὸς τὴν Τίρυνθα:

Ἐδῶ τῆς γῆς ὁ ἦρωσ γεννήθη μιὰ φορά,
ἀπ' τὸν Θεοπατέρα σὲ μιὰ διπλῇ νυχτιά.
Ἐδῶ ἡ γερὴ Μητέρα τὸν εἶχε ἀποθηλάσει,
ἐδῶ εἶχ' ἐκεῖνος κλάψει, ἐδῶ εἶχε καὶ γελάσει.

Θνητὸς ἦταν ἀκόμα, κι' ἀκόμα δὲν ἀνθίζει
τὸ γιγαντένιο ὕψος. Μὰ νάτος! ἀντικρούζει
τὸν κίνδυνον, γλυστρᾷει κρυφὰ κάθε βραδυὰ
μὲ φλογερὸ τὸ βλέμμα, λυγίζει δυνατά.

Κι' ἀνοίγει τὰ δύο μπράτσα. Ψηλὰ στὸν πύργον ἐκεῖ,
στέκεται στὸν αἶρα, κι' ἀπ' τῶν νεφῶν τὸ σάλο
βροντῆς βουίζουν γύρω, φωτίζουν κεραυνοί,

κι' αὐτὸς στέκεται βράχος στὰ χαλαζοδιαμάντια.
Τὸν προσκαλεῖ ὁ Πατέρας τὸν ἦρωα τὸν μεγάλο,
ποῦ σέρνει τὸ σπαθί του στὸν κόσμον ὅλο ἀγνάντια.

ΔΗΜ. Γ. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ